

10.33537/sobild.2025.16.1.5

Makale Bilgisi

Gönderildiği tarih: 05.05.2024
Kabul edildiği tarih: 28.01.2025

Article Info

Date submitted: 05.05.2024
Date accepted: 28.01.2025

**GELENEKSEL BABALIKTAN YENİ BABALIĞA;
BABALARIN ÇOCUK BAKIMINA KATILIMI**

FROM TRADITIONAL FATHERHOOD TO NEW
FATHERHOOD; FATHERS'S PARTICIPATION IN
CHILD CARE

Sümeyye KILIÇ

Dr., Kırıkkale Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi,
Sosyoloji Bölümü, sumeyye_denizli@hotmail.com

Dolunay ŞENOL

Kırıkkale Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi,
Sosyoloji Bölümü, dolunaysenol@kku.edu.tr

Anahtar sözcükler

Ataerki; Geleneksel Babalık;
Yeni Babalık; Çocuk Bakımı; Aile

Keywords

Patriarchy; Traditional
Fatherhood; New Fatherhood;
Child Care; Family

Öz

Babalığın tarihsel gelişim süreci içerisinde ataerki ve modernite ile kesişimi ve ilişkiselliği doğrultusunda ortaya çıkan rol ve sorumluluklarının değerlendirildiği bu çalışmada, babaların çocuk bakımına katılımları yaş ve cinsiyet esasında değerlendirilmiştir. Amasya ilinde yaşayan hem kız hem erkek çocuğu olan 11 baba ile yapılan yüzyüze görüşmelerin niteliksel analizi üzerinden değerlendirmeler gerçekleştirilmektedir. Babaların çocuk bakımına katılımlarına, bu katılımın niteliğine, oranına doğrudan etki eden ataerki ve modernite unsurları geleneksel baba ile yeni babanın karşılaştırılmasını gerekli kıldığına inanıldığı için babaların çocuk bakımına yönelik algılarında ataerki ve modernite etkisi anlaşılmasına çalışılmaktadır. Babalık için temel referans niteliğindeki ataerki zeminde yaşanan sosyo kültürel gelişmeler, babalık ekseninde geleneksel çizgide seyreden babanın ibresini yeni babalığa çevirmekte, geleneksel babanın yeni babaya dönüşümünü zorlayan bir baskı unsuruna dönüşmekte; bu anlamda baba, itici güç olarak modernitenin katkıları ile revize olmaya zorlanmaktadır. Babalığın toplumsal hayatta varolan sosyokültürel değişimlere adaptasyonu ile geleneksel babadan "atılan" ya da "aktarılan" değerlerle "yeni" bir babalık örüntüsü ortaya çıkarılmaktadır. Ancak babaların çocuk bakımına katılımlarının yaş ve cinsiyete göre incelendiği bu çalışmada geleneksel annelik ve babalık rollerinin büyük ölçüde korunduğu, yeni babaya eklenen rollerin geleneksel babalık beklentilerini karşılamaya devam ettiği anlaşılmaktadır. Görüşmecilerin yaşla birlikte çocuk bakımına artan katılımları bebeğin doğal bakıcısının anne olduğu görüşüne dayanmakta ve modelleme teorileri gereği babaların erkek çocuklarına yönelerek yetiştirilmelerinde daha çok sorumlu hissettikleri anlaşılmaktadır.

Abstract

In this study, which evaluates the roles and responsibilities of fatherhood in the historical development process, in line with its intersection and relationship with patriarchy and modernity, fathers' participation in child care is evaluated on the basis of age and gender. Evaluations are made through the qualitative analysis of face-to-face interviews with 11 fathers with both girls and boys living in Amasya. Since it is believed that the elements of patriarchy and modernity, which directly affect fathers' participation in child care, the quality and rate of this participation, necessitate the comparison of the traditional father and the new father, fathers' attitudes towards child care are evaluated. The impact of patriarchy and modernity on their perceptions is tried to be understood. Socio-cultural developments taking place on the patriarchal basis, which is the basic reference for fatherhood, turn the pointer of the traditional father on the axis of fatherhood towards new fatherhood, and turn into a pressure element that forces the transformation of the traditional father into a new father; In this sense, the father is forced to be revised with the contributions of modernity as the driving force. With the adaptation of fatherhood to the sociocultural changes in social life, a "new" fatherhood pattern emerges with the values "discarded" or "transferred" from the traditional father. However, in this study, where fathers' participation in child care is examined by age and gender, it is understood that traditional motherhood and fatherhood roles are largely preserved, and the roles added to the new father continue to meet traditional fatherhood expectations. The interviewees' increasing participation in child care with age is based on the view that the baby's natural caregiver is the mother, and according to modeling theories, it is understood that fathers tend to turn to their sons and feel more responsible for their upbringing.

Giriş

Babalık rolleri ve ideal babalığı konuşmak öncelikle babalık kurumu için referans çerçevesi olan ataerkinin hangi saiklerle kurulduğunu anlamayı gerektirmekte, babanın değişimi ve yeni babalıkla ilgili durum analizi, yeni babanın da içinden doğduğu ataerkinin sınırlarını ve sanrılarını ön plana çıkarmaktadır. Bu bağlamda ilgili literatür babalığın ataerki ve modernite bağlamında ele alındığı iki ayrı bölüm halinde ele alınacaktır.

1. Ataerki, Babalık ve Aile

İnsanlığın binlerce yıllık tarihi, kadın ve erkeğin hakeza kadınlık ve erkekliğin farklı hatlarda, farklı alanlarda varlığına, ağırlığına şahitlik etmekte ve cinsler arasında adeta bir sarkacı andıran hiyerarşik döngüye ev sahipliği yapmaktadır. Güç ve iktidarın tanımı, kaynağı, gücün ve iktidarın kime aktarılacağını belirlerken değerlilik ve üstünlük iddiasına tutunan ideolojik refleksler birçok saikle meşrulaştırılmıştır. Firestone (1979: 14), Yin ve Yang bölünmesinin tüm kültürü, tarihi, ekonomiyi doğanın kendisini kuşatmış durumda olduğunu ve çağımızda Batı'da görülen cinsler arası ayrımı da bu kuşatmanın en son katmanı olarak değerlendirmektedir.

Baskın ebeveyn olan babanın evrimini ve babalığın kökenlerini konu alan çalışmasında Kraemer (1991: 377), babalığın yaklaşık altı bin yıl önce tarım devrimi sırasında insanlar tarafından icat edildiğini ve ataerkilliğin annelere yönelik kıskanç bir saldırıdan doğduğunu belirtmektedir. Nitekim Adler (1999: 12) de, erkek egemenliğinin doğal bir olgu olmadığını vurgulamaktadır.

Ataerkilliğe geçiş süreci, hayvanların evcilleştirilmesi ile sürü sahiplerinin üstünlüğünü artıran bir çizgide seyretmiş, erkeğe önemli bir ekonomik güç sağlayan bu durum ataerki toplum tiplerini ortaya çıkarmıştır (Türköne, 1995: 20). Avcı toplayıcı yaşamda kalıcı liderlere ihtiyaç duyulmazken, tarım ve hayvancılık toplumlarının liderliği elinde tutan güçlü adamlar yetiştirmesi, siyasi bir yönetici sınıfı ve beraberinde de iktidarın nasıl elde tutulacağına ilişkin yeni bir sorunu gündeme getirmiştir. Sonunda ise tamamen yeni güçlü bir erkeğin, dünyayı yaratan baba kralın ortaya çıkmasıyla Klasik Yunan efsanelerindeki Büyük Tanrıça, Evrensel Ana Zeus tarafından gölgede bırakılmış; İncil'in, Kuran'ın tanrısı gibi her şeyi gören, her şeyi bilen göklerin tanrısı ve en güçlü tanrı imgesi yaratılmaya çalışılmıştır (Kraemer, 1991: 383-384). Güç olgusu etrafında yaratılan erkeklik imgesi erkekliğin ve daha özelde ise babalığın mutlak, elzem ve kurucu unsuru olarak ön plana çıkmaktadır. Adler de (1999: 115), erkek idealine yönlendirilen kültürde sevginin zayıf ve zayıflık ekseninde değerlendirildiğini ve bu yönüyle erkek ve erkeklikle bağlantılı olan güçlü olma imajından ayrıştığına dikkat çekmektedir. Bu bilgi erkeklik imgesinden beslenen babalık örüntüleri için güç

unsurunun öneminin kavranması bakımından önemli gözükmektedir.

Kraemer (1991: 385-386), erkeğin yaratıcılık arzusunun Couvade prosedürü ve erkek çocukların penislerinin kesilmesini içeren ergenlik törenleri ile ilgili çalışmalarla desteklemekte ve buna göre, Couvade; erkeğin doğuma kendilerini dâhil etmek için ne kadar ileri gidilebileceğinin bir göstergesi ve geleneksel toplumlarda penisin kesilmesini ise menstrüasyonu simüle etme girişimi olarak değerlendirmektedir.

Kadının doğurganlıkla ilişkili olan yaratım nitelikleri adım adım erkeğin yeti alanına transfer edilmiş ve bu transfer dini anlatılar yoluyla da bilfiil desteklenmiştir. Eski Ahit Yaratılış bölümünde yer alan yaratılış öyküsü ve yaradılıştaki sunular detaylar yaratıcı etken, yaratıcı güç olarak erkeği öne çıkarmaktadır. *"Âdem'den aldığı kaburga kemiğinden bir kadın yaratarak onu Âdem'e getirdi"* (Yaratılış, 1:22). Ve *"Baba artık çocuğa göre eskiden annenin elinde bulunan gücü ele geçirmekle kalmamış, kadının da yaratıcısı olmuştur"* şeklindeki ifadeleri ile bu durumu özetlemeye çalışmıştır (Badinter, 1992: 96). Duby (1991: 213), Orta Çağ'ın ortalarında kilise adamlarının vaazları ve rahip ideolojileri üzerinden dönemin kadın, erkek ve evliliğe ilişkin algılarına ışık tutmakta; *"Havva Âdem'in ayaklarından yaratılmadı: Kadını çiğnemek olmaz. Ama Havva Adem'in başından da yaratılmadı: Kadın yönetmemelidir... Ancak kadını denetleme görevi kocaya düşmektedir"* şeklindeki anlayış sonucunda, kadının tabii, erkeğin hâkim kılındığı ideolojinin salık verildiğini, kadını denetleme ve kadına egemen olma görevinin erkeğe devredildiğini belirtmektedir. Erkeğin kadın karşısında elde ettiği bu güç ve üstünlük, toplumsal yaşamda tüm kurumları kuşatmış, önemli, avantajlı, değerli, kutsal olan ne varsa erkeklik hanesinde toplanmasında etkili olmuştur. Yaşamın merkezine erkeğin konuşturıldığı bu sistemin çarkları arasında kadın ise ezilmeye, ufalanmaya, parçalanmaya ve nitekim topyekün değersizleştirilmeye mahkûm edilmiştir.

"Ataerki toplumlara özgü dünyanın yaratılışı ile ilgili mitoslar, babanın üstünlüğünü daha da artırdılar" (Badinter, 1992: 96). Babanın üstünlüğü ilkesi gereği oluşan ataerki toplumlarda aile dinamikleri, roller, sorumluluklar ve bunlara ilişkin tüm algıların temel hammadde üstün ve yüce varlık olan erkek ve erkeklik olmaktadır. Ataerki toplum tiplerinin oluşmasına paralel olarak oluşan erkeklik idealleri sosyal, kültürel, siyasal kaynaklarla da iç içe geçmekte ve aktarılmaktadır. Bell'e (2003: 93) göre tüm bu idealler ve değerleri çocuklar tamamen bilinçsiz bir şekilde veya sosyal ve yeniden yaratıma dayanan etkileşimlerle görerek öğrenmekte ve dünyaya olan bakış açılarının zeminini ise erkek değerlerinin kadın değerlerinden üstün olduğuna yönelik bu düşünce oluşturmaktadır. Nitekim Badinter (1992: 13); ideolojik fenerin yalnızca erkeği, babayı aydınlatması ve tüm gücü de erkeğe, babaya vermesi durumunda anneye gölge düşeceğini

vurgulamaktadır. İdeolojik iklimin erkeği incelemesi ve erkeğin bilfiil desteklenmesi toplumsal yaşamda erkeklik, kadınlık, annelik ve babalık rollerini doğrudan biçimlendirmekte, erkeğe kadına karşı üstün ve avantajlı bulunduğu konumu esasında görev ve sorumluluklar atfedilmektedir.

Ailenin toplum için anlamı, atomun fizik, hücrenin biyoloji için olan anlamına eşdeğer olmakla beraber Türk toplumlarının aile örgütlenmesi üzerine kurulan toplumlardan olması (Doğan, 2009: 1-2) ailenin her yönüyle incelenmesini gerektirmekte, annelik, babalık, erkeklik, yeni babalık kavramları eşliğinde ailenin değişen seyri ve gelinen noktada nasıl bir görüntü sergilediği önemli bir sosyolojik başlık olarak ortaya çıkmaktadır. Buradan hareketle Türk toplumunda aile olgusunun temelleri ve aileye temel teşkil eden normların beslendiği kaynaklar, babalık bağlamında değerlendirilmeye ve yeni babalık konseptinin yapılanmasındaki etkisi irdelenmeye muhtaç hale gelmiştir.

Türk ailesinin kültürel temellerini oluşturan faktörlerin başında gelenek ve din gelmektedir. Önemli bir toplumsal değer olarak itaat kültürü Orta Asya, Uzakdoğu ve Ortadoğu'nun tarihinden geçerek önce aileyi, sonra toplumu kuşatmış ve bu toplumsal zemin siyasal iktidarı da biçimlendirmiştir (Doğan, 2009: 9-10). Ana babaya itaat her ne kadar dini temelli bir davranış örüntüsü ve ayrıca bir eğitim aracı gibi görünse de temelde babanın egemenliğine yönelik olarak araçsallaşmaktadır. Baba ve çocuk arasındaki mesafenin varlığı ve korunması babanın otoritesi ve iktidar konumunun korunmasına yöneliktir (Onur, 2005: 533-534). İtaat kültürü, geleneksel babanın ataerki bir zeminde otoritesini kuran ve sağlamlaştıran bir etkiye sahipse de ataerki yapıdaki dönüşümün ve kırılmanın babalığa nasıl aksedeceği ve bu kırılmanın yeni babalığa uzanan yolculuğun seyrine etkisi, Modernite ve babalık bağlamındaki çalışmalarla daha çok netleşebilmektedir.

2.Modernite, Yeni Baba ve Aile

Ataerkiyi doğuran şartların değişkenliği sosyokültürel etkilerle bugün farklı şekillerde babalık rolleri için kapıda durmaktadır. Geleneksel babalığın kendini bu değişimden soyutlaması ise imkânsız görünmektedir. Ancak nelerin nasıl değiştiği, babalığın hangi boyutlarında nasıl bir değişim yaşandığı ve ne kadar daha değişebileceği de ideal baba ve yeni baba ile ilgili analizlerle netleşmektedir.

Patriyarkın Fransız devrimi ile girdiği değişim süreci siyasal arenada çözülen, evrilen bir süreci getirmekle kalmamış, siyasal arenada yerinden oynayan taşlar özel hayat düzleminde geleneksel babalığı yeni babalığa yaklaştırmaya zorlayan değişimin fitilini de ateşlemiştir. Ancak bu değişimin hızı, açısı, ivmesi, yönü ve son noktada günümüzdeki babalık modellerinin oturduğu kalıp Türkiye'de yeni babalık kavramının

tanımlanması ve tanılanması açısından son derece önemlidir.

Thoma (2009:47), Tanrı, hükümdar ve aile babasından oluşan hiyerarşik yapıyı üç katlı ataerki olarak tanımlamakta, Fransız devrimi ile birlikte siyasi patriyarka indirilen darbenin özel hayat düzleminde babalıkla ilgili boyutta da ciddi değişimlere neden olduğunu belirtmektedir. Nitekim babasal ve devletsel yetki aynı tarafta konumlanmaktadır (Thoma, 2009: 84-85). Modernleşme sürecine girilmesiyle birlikte farklı çarkların eklemlendiği sistemde kadın ve erkek için de farklı roller ve farklı bir işleyiş gündeme gelmiştir. Nitekim "*Kadının evde olduğu gibi hayatta da yeri değişiyor*" (Bebel, 1966: 107). Ancak Köşgeroğlu (2010: 13) toplumun bir yansıması olarak değerlendirdiği kalıp yargıları insan gelişiminin önünde kalın duvarlar olarak nitelemekte ve değişime en dirençli kalıp yargıların cinsiyete yönelik kalıp yargılar olduğunu bildirmektedir. O halde değişim ne oranda mümkündür? Ya da mümkün müdür?

Donovan'a (2015: 25) göre, 19. Yüzyılın başında başta Sanayi Devrimi olmak üzere yaşanan tarihsel dönüşümler neticesinde işin kamusal dünyası ve evin özel dünyası daha önce hiç olmadığı kadar birbirinden ayrılmıştır. Modernitede kadın ve erkeğe yönelik ideallerin oluşumunda Rousseau önemli bir figür olarak karşımıza çıkmakta ve bu ayrım Rousseau'nun Emile (1993) adlı eserinde de bariz şekilde gözükmektedir. Rousseau'nun Emile ve Sophie karakterleri üzerinden kurguladığı erkeklik idealinde, evin kumandası ve bilgisi içeride hüküm sürmesi beklenen kadına aittir. Dışarı erkek içindir, erkeğe bırakılmalıdır; erkeğin eve, içeriye dair bilgiyi öğrenme isteği dahi sakıncalı bulunmaktadır (Badinter, 1992: 196-197). Dolayısıyla modernite, kadına kamusal dünyanın kapılarını aralama fırsatı verirken bir yandan da kamusal ve özel alan ayrımıyla kadını eve hapsetme girişimine yeltenmektedir. Bu çelişki kadının yaşamını kamusal ve özel dünya arasına sıkıştırmakta, bu çelişkinin erkek hayatındaki cendere etkisi ise yeni babalık boyutunda yaşanmaktadır. Nitekim modernite, yarattığı özel kamusal dikotomi ile erkeği özel alandan dışlamakta ancak bir taraftan da çalışma yaşamına dâhil olan kadının çocuk ve ev içi sorumluluklarını paylaşması gerektiğini telkin etmektedir. Yeni babalık böyle bir çelişkinin tam ortasında kurulmayı bekleyen çelişkili bir kimlik olarak ortaya çıkmaktadır.

Babalık, yeni koşullarla, zorluklarla ve ya engellerle karşılaştıkça yeniden şekillenen, yeniden yorumlanan, ortaya çıkan bir kimliktir (Dally, 1993: 514). 1990'lı yıllarda yaygın şekilde tartışılır hale gelen babalık eksenindeki çalışmalarda ve değişen babalık rolüne artan ilgide temel etken "kadın"dır. Kadının değişen konumu ile erkeğin yani babanın tutum ve davranışlarında, sorumluluklarında da değişimler yaşanmaya başlanmıştır. Babalara yönelik bu ilgi, çekirdek aile modeli, kadının yükselen eğitim ve çalışma oranları ve buna mukabil olarak ekonomik yönden

kazandığı bağımsızlığı ile ev işi ve çocuk bakımında sorumlulukların erkeklerle paylaşımı gibi pek çok sosyokültürel değişimin bir sonucudur. Bu değişimlerle toplumsal değer yargıları, geleneksel cinsiyet rolleri, ana babalık rolleri ile ilgili tanımlamalar da çeşitlenmekte ve değişmektedir (Zeybekoğlu, 2013: 324-325). Walby (2016: 167), on dokuzuncu yüzyılda babalığın hane reisliği mefhumuyla olan güçlü bağlantısının altını çizmekle beraber, günümüz yapılanmalarındaki değişime dikkat çekerek, babalığı ekonomik sorumluluktan duygusal bakıma doğru yönlendiren yeni şekillenmelere işaret etmektedir.

Kadın ve erkek arasındaki hiyerarşi, dikotomiklik ve ilişkisellik kadınlık ve erkeklik için durağan ve homojen bir görünüme imkân vermemektedir. Erkeğin güç, ekonomi ve iktidar alanlarına yakınlığının kadın yaşamına doğrudan ya da dolaylı etki etmesine benzer şekilde, kadın tarafında, kadın lehine edinilen kazanımlar ve değişmeye yüz tutmuş yüzlerce yıllık normlar da erkeğin yaşamına doğrudan ya da dolaylı etki etmeye başlamıştır. Bu etkiler babalığı geleneksel çizgiden uzaklaştırarak babalığa yeni bir konum tayin etme iddiasındadır. Ancak iddia odur ki “bu değişim bizi çok heyecanlandırmamalıdır” (Larossa, 1988). Nitekim eve eklemek getiren “aile erkeği” modeli heteroseksüel aile birimi içerisinde toplumsal cinsiyet rollerinin katı bir biçimde ayırımına dayanan, kamusal alanda başarı ve performans gibi erkeksi değerlere ve ev içerisinde de baba otoritesine dayanan erkeksi bir kimliğin inşa edilmesini sağlamıştır. Batı toplumları için 1950-1970 arası döneme karşılık gelen bu modelin ekonomik ve sosyal değişimlerce aşındırıldığına ilişkin önemli bir fikir birliği varsa da ev ve iş gibi kamu ve özel alanlarda gözlemlenebilen yeni davranışlara dayanan yeni erkeksi kimlik biçimlerinde henüz kültürel bakımdan baskın hatta ana akım olmadığı belirtilmektedir (Gregory ve Milner, 2011: 600). Değişim eğrisinin çizdiği grafiğe odaklanan bu çalışmada da iddiaları test etmek ve yeni babalık görünümlerini betimlemek amaçlanmaktadır.

Kadın ve erkek olmanın biyolojisinin insanlara birbirinden farklı psikolojik, toplumsal, davranışsal nitelikler dayattığına ilişkin inanç, modern düşüncenin karakteristik özelliğidir. Hiyerarşik ayırım ve eşitsizliklerin var olduğu toplumlar olarak modern toplumlar cinsiyete dayalı eşitsizlikleri üretmekte, toplumsal olanın biyolojik olana transferiyle cinsiyet rolleri değiştirilemez hale getirilmektedir (Sancar, 2014: 23-24). “... kadınlar, şimdiye dek ve sürekli öylesine doğal olmayan bir durum içinde tutulmuşlardır ki onların doğaları fazlasıyla çarpıtılmış ve bastırılmıştır” (Mill, 2019: 105). Farklılığın ve daha ileriye gidilecek olursa eşitsizliğin kökeninin biyoloji olduğu varsayımı sistemin değişimini engelleyen bir saik olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim doğallaştırılan her bir husus değişimi ve devamında dönüşümü en baştan sekteye uğratmaktadır. Kadınlık, erkeklik, annelik ve babalıkla ilgili idealler, normlar, değerler, görev ve sorumluluklar,

doğallık iddiasına tutundurulmakta ve böylece süreğenleştirilmek istenmektedir.

1960'lardan bu yana endüstriyel ekonomilerde artan sayıda annenin işgücüne dâhil edilmesi ve bu sosyo-ekonomik değişimlerle kadınların tam zamanlı ev işlerinin yerini tam zamanlı ücretli istihdama bırakması, erkeklerin ev işi ve çocuk bakımına katılımlarının sorgulanmasına ve babaların aile ilişkilerinin kalitesinden daha fazla sorumlu tutulmalarına neden olmuştur (Ranson, 2001: 3). Ancak babanın asıl varlık göstermesi, çalışması, sosyalleşmesi gereken alan evden dışarısı, evin uzağıdır (Navaro, 2000: 154). Babayı evin dışında konumlandıran sistem içerisinde babanın çocuk bakımı ve ev içi rollere vakit ayırması ya da yaklaşması olağan karşılanmamaktadır. Erkek için öne çıkarılan vazife “dışarısı” ise, babanın “içeride” olması da doğal olarak beklenemeyecektir. Ya da erkeğin “içeride” olduğunda ne yapacağı sorusunun cevabı da aynı düzlemde erkeğin “asıl” vazifesine ilişkin olarak yapılabilecektir. Erkek nelerden sorumlu ise vaktini ve çabasını sorumlu olduğu alana kanalize edecek ve bu şekilde bir uzlaşma sağlamış olacaktır. Nitekim bir grup orta sınıf profesyonel erkekle aile sorumlulukları ve ebeveynliğin çalışma hayatına etkisi ile ve babaların babalığa ve kariyerlerine ilişkin bakış açıları üzerine yürüttüğü araştırmasında Ranson (2001: 3), babalık sorumluluklarının işyeri talepleri etrafında organize edilmeye devam edildiği sonucuna varmaktadır.

Yeni babalığa ilişkin rollerin yeterince tanındığı, desteklediği yasal çerçevenin-zeminin sağlanamaması, babaları, toplumsal değişimin, yasal ortamların ya da kadın eylemlerinin çaresiz kurbanları olarak ön plana çıkarmaktadır (Gregory ve Milner, 2011: 601). Bu araştırma, değişimin ve dahi babaların yeni babalığa geçişlerinin tüm kurumlarla ve yasal prosedürlerle de desteklenmesinin önemine işaret etmektedir. Yeni babalık alanındaki literatüre farklı bir pencere açan bu çalışma, yeni baba veya yeni erkeksi kimlik biçimleri için elverişli olmayan yasal prosedürleri tartışmaların odağına çekme bakımından oldukça önemli ve gerekli görülmektedir. Bu noktada kadınlara tanınan yasal hakların toplumsal hayatta bilfiil karşılık bulamamasına benzer şekilde yeni babalıkla ilgili yasal prosedürlerin de toplumsal hayatta bir karşılığının olamayacağı gerçeği unutulmamalıdır. Bu durum gerekli olmakla beraber yeterli olmayacaktır. Babalık, ataerki ve geleneksel bir zeminde hareket eden bir kurum olarak, değişiminin de bu zeminin değişimiyle doğru orantılı olması beklenmektedir. Değişimin boyutlarından birisi, yeni babalığı destekleyen yasal prosedürlerdir. Ancak yeni babalık mevcut kültür tarafından da desteklediği ölçüde “yeni”lenebilecektir. Furrow (1998: 19-20)'a göre, kültürel anlatılar bir babanın rol kimliğinin nasıl şekillendiğini anlamak için temel oluşturur, dolayısıyla ideal baba sosyal bir yapıdır ve kökleri bir kültürün diline, anlayışına dayanır. Yani idealin ne olduğunu anlamak için kültürün değerlerinin de anlaşılması

gerekir. İyi babalığı oluşturan etik iddialar, kültürel ideallerle ilişkilidir.

Erkeklerde görülen değişimler ve bunun sonucunda yeni çeşit erkekliğin mi ortaya çıkıyor olduğu yönündeki sorulara cevap ararken Segal (1990:52-53) erkeklere baba olarak bakmanın önemi ve gerekliliğine dikkat çeker. Bell (2003: 91-92), Batılı çocukların en temelde ve büyük oranda anneler tarafından büyütüldüklerini ve çocuğun güçlü bir güven bağı kurduğu en önemli kişinin anne olduğunu ve buna karşılık babaların ailesine ayırdığı zamanın işten arta kalan zamanlar ve hafta sonları gibi çok daha sınırlı bir zaman olduğunu altını çizmektedir.

Her ne kadar Batıdan farklı dinamiklere sahip olursa da Türkiye özelinde de babalık, dünyadaki mevcut eğriden farklı bir grafik çizmiyor görünmektedir. Doğan (2009: 119), Tanzimat'la birlikte kadına tanınan eğitim hakkına ve kadının konumunun değişimine rağmen, erkeğin ailenin dışı açılan tek penceresi olma özelliğinin stabil kaldığını belirtir. Nitekim Sancar (2016: 126), Türkiye'de en yaygın babalık biçimi ile ilgili olarak geçim sağlayan aile babasının başat model olduğunu bulgulamaktadır. AÇEV tarafından yürütülen ve babalık araştırmaları doğrultusunda hazırlanan Türkiye'de ilgili babalık ve belirleyicileri ana raporuna göre, mevcut durumda Türkiye'de babaların çocuklarının bakımı ile meşgul olmadıkları ve bakım görevini annelere bıraktıkları saptanmaktadır (AÇEV, 2017: 91). *Baba'nın Toplumsal Cinsiyet Merceğinden Çocukluk Algısı; Türkiye'de Çocuk ve Çocukluk* adlı çalışmada ise Kılıç (2024: 294), babalığın "yeni" formunda çocukla ilgilenmek gerekli görülse de bu ilginin "anne kadar" ve ya "anne gibi" verilmediğini ve çocuk bakımı ile ilgili süreçte lokomotif ebeveynin hala anne olduğunu belirtmektedir.

3.YÖNTEM

Babaların çocuk bakımına katılım düzeyi, sıklığı ve niteliğinin araştırıldığı bu çalışmada, görüşme sağlanan her bir babanın babalık algıları ile babalık örüntüleri üzerinden "yeni babalık" konsepti anlaşılmasına çalışılmaktadır. Babalığın "geleneksel" ve "yeni" formunun yaklaştığı ve uzaklaştığı hususların tayini ile erkeklerin değişip değişmedikleri, değişiyorlarsa değişimin ne şekilde gerçekleştiği ve bu değişimin yeni bir tür erkekliği ve dolayısıyla yeni bir babalığı ortaya çıkarmaya kabil bir değişim olup olmadığı yönündeki sorulara cevap aranmaktadır.

Aktörlerin bakış açısına temel bir önem atfeden fenomenoloji, gerçekliğin somut deneyimler sayesinde anlaşılabilirliğinden hareket eden bir düşünce akımı olarak ön plana çıkmaktadır (Kümbetoğlu, 2020: 36). Nitekim pozitivist paradigma genel ilkeler üzerinden "açıklama" yapmayı amaçlarken, fenomenolojik paradigmanda tekil durumlar üzerinden "anlama" tercih edilmekte ve hedeflenmektedir (Dikeçligil, 2017: 145). Bireylerin deneyimleri, etkileşimleri ve davranış örüntülerini kavramak için nitel veriye gereksinim

duyulmakta, "...birey davranışlarının öznel doğasını ve algısal yapısını ortaya koymak ve bireylerin dünyalarını anlamak için araştırmacının araştırılanla birlikte oluşturduğu bir etkileşim süreci sonunda ulaşılan bir veri" olarak tanımlanan nitel veri araştırılanların iç dünyalarına girme olanağı sunmaktadır (Kümbetoğlu, 2021: 43-45).

Yeni babalık ile ilgili araştırmaların iyiden iyiye hız kazandığı son yıllarda Türkiye'deki babaların deneyimleri doğrultusunda babalığın değişim ve dönüşüm eğrisine odaklanılan bu araştırma ile babaların çocuk bakımına katılımlarında yaş ve cinsiyet faktörü analiz edilmeye çalışılmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik yaklaşımın benimsendiği bu araştırma, babaların çocuk bakımı ile ilgili algıları ile süreçteki rollerine ilişkin yapılan yüz yüze görüşmelerle "içeriden bir bakış açısı kazanmak" (Creswell, 2021: 50) amacına yöneliktir.

3.1.Verilerin Toplanması ve Analiz Edilmesi

Bu çalışmada amaçsal (amaçlı) örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçsal örnekleme, çalışmanın amacı doğrultusunda zengin bilgi içeren durumların seçilmesine ve derinlemesine araştırılmasına olanak sağlamaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2020: 92). Ölçüt örnekleme ise; "önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılması" şeklinde tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2000: 73). Görüşmecilerin çocuk bakımına katılımları cinsiyet ve yaş faktörü doğrultusunda analiz edileceğinden örneklem hem oğlu hem kızı olan 11 babadan oluşmaktadır. Araştırmada babaların hem erkek hem kız çocuklarının bakımına sağladıkları katkı, hem de erkek ve kız çocukları ile ilgili algıları anlaşılmasına çalışıldığından oğlu ve kızı olan babalar çalışmaya dâhil edilmiş, bu doğrultuda görüşme sağlanan babalara ev içi işlere ve çocuk bakımına dâhil oldukları konular ve katılım oranlarına ilişkin sorular yöneltilmiştir. Çalışmada araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu doğrultusunda 12 soru sorulmuş, Amasya ilinde yaşamakta olan on bir katılımcı ile yüz yüze gerçekleştirilen bu görüşmelerde katılımcıların izni dâhilinde görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Niteliksel analiz sonucunda birbiri ile ilgili cevaplar belli temalar altında birleştirilerek ilgili literatür doğrultusunda yorumlanmıştır. Alıntılarda görüşmeciler B1, B2, B3,.. şeklinde kodlanarak anonimite sağlanmıştır.

3.2.Demografik Bilgiler

Toplamda 11 görüşmeci ile gerçekleştirilen çalışmaya katılan babaların yaş ortalaması 48 olup, en küçük görüşmeci 38, en büyük görüşmeci ise 73 yaşındadır. Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo.1'de verilmiştir.

Tablo.1:Görüşmecilere Ait Demografik Bilgiler

Görüşmeciler	Yaş	Meslek	Eş Mesleği	Çocuk sayısı ve cinsiyeti
B1	40 yaş	Öğretmen	Müzisyen	1 kız 1 erkek çocuk
B2	48 yaş	Öğretmen	Memur	1 kız 1 erkek çocuk
B3	47 yaş	Akademisyen	Hemşire	1 kız 1 erkek çocuk
B4	44 yaş	Bilgisayarcı	Ev hanımı	1 kız, 2 erkek çocuk
B5	42 yaş	Öğretmen	Öğretmen	1 kız 1 erkek çocuk
B6	73 yaş	Emekli	Ev hanımı	1 kız 1 erkek çocuk
B7	46 yaş	Öğretmen	Sağlık personeli	1 kız 1 erkek çocuk
B8	50 yaş	Serbest meslek	Ev hanımı	1 erkek 2 kız çocuk
B9	61 yaş	Memur	Ev hanımı	1 erkek 2 kız çocuk
B10	39 yaş	Polis memuru	Öğretmen	1 kız 1 erkek çocuk
B11	38 yaş	Tercüman	Çocuk Gelişim Uzmanı	1 erkek 1 kız çocuk

BULGULAR

Çalışmada niteliksel analizin sonuçları, babaların deneyimlerine ilişkin anlatımları açısından kategorize edilerek sunulmuş, alıntılar temsil edilebilirliğine göre uygun görülen başlıklar altında verilmiştir.

Niteliksel analizin sonuçlarına göre annelik içgüdüsel olarak icra edildiğinden bebekle ilgilenmesi gereken ebeveyn doğal olarak anne olmalıdır sonucuna ulaşılmış olup, babalık sonradan öğrenilen ve süreçte anne kadar rolü olmayan ancak maddi kaynakların sağlanmasından sorumlu olan birinci derecedeki ebeveyn olarak ön plana çıkarıldığı dikkati çekmiştir. Analizlerde, geleneksel baba ve modern babalık arasındaki farklar açısından, geleneksel babalığa ait nitelikler olan, tek yönlü hiyerarşik iletişim, baskı, disiplin ve koşulsuz itaat boyutlarındaki azalma eğilimi ön plana çıkmış, yeni babalığın en güçlü yönü çocuklarla kurulan iletişimin niteliği olarak bulgulanmıştır. Erkek ve kız çocuklarının eğitim ve bakımına sağlanan katkı ile ilgili olarak kız çocuğun anneye, erkek çocuğun babaya yakınlığı ve yatkınlığı vurgulanmış, gerekçe olarak mahremiyet olgusu işaret edilmiş ve cinsiyete yönelik bu eşleştirmenin beraberinde mekânsal bir ayrışmayı da desteklemekte olduğu görülmüştür.

1. Annelik ve İçgüdü

Bebeklerin doğumunu izleyen ilk 1 ila 3 yıl boyunca daha çok annenin fiziki bakımına gereksinim duyulduğunu belirten babaların katılımı yaşın büyümesiyle artmakta özellikle erkek çocukların belli ihtiyaçlarının anneden babaya devredildiği anlaşılmaktadır. Çocuğun fiziksel bakımında annenin

rolü doğallaştırılarak, bakım fitrat ve içgüdü ile ilişkilendirilmekte babanın ilk yaşlardaki en önemli etkisi annenin bebeğin bakımına yönelik materyallerin en iyisinin en kalitelisinin zamanında tedarik edilmesi şeklinde betimlenmektedir. Baba çocuk bakımına dâhil olduğunu belirtmekte ancak bu katılım hem süre hem içerik bakımından anneye oranla çok kısıtlı bir süreyi işaret etmektedir.

“Erkeklik ve ev ilişkisi birbirine uymayan kategoriler gibi algılanmasından dolayı sorunlu bir ilişki olarak görülebilir...Erkeğin kamusal alanla ilişkilendirilmesi, evin ise özel alan olarak kadınsılaştırma tehdidi savuran bir görüntüye bürünmesi, erkekliğin çoğu zaman ev ile ola(maya)n bağlantısını imkansız kılar” (Barutçu, 2015: 136). Erkek ve özel alan arasındaki bu sorunlu ilişki erkeğin ev içi sorumluluklardan ve çocuk bakımından uzaklaşmasıyla sonuçlanmakta, bu durum görüşmecilerin ifadelerine de yansımaktadır;

B5: Ben bakımla çok fazla ilgilenmiyorum. Temizlikleriyle tamamen eşim ilgileniyor. Yardım şöyle oluyor görev paylaşımı oluyor kızımın temizliği saçtır banyodur tırnaktır elbiselerin temizliği onun kontrolü tamamen eşim yapıyor. Tırnaklarını hep hanım keser ben bakım olarak maddi bakımlarını karşılıyorum. Temel ihtiyaçlarını karşılıyorum. Giyimdir şudur budur alma etme işleri bende. Yemek şudur budur beslenme ihtiyaçlarını hanım karşılıyor istedikleri bir şey olduğu zaman onları alıp getiren hep benim yani. Evin içinde hanım, dışarı ile ilgili işlerde ben. Yani atıyorum evde yoksa hanım nöbeti varsa ben ne yaparım sadece yemeği ısıtıp koyabiliyorum başka bir şey yapmıyorum. Ya da dışarıdan

söylüyorum bir şeyler. Ama onun dışında çok bir şey yok.

B3: Çocukların bakımında yarı yarıya diyebilirim yani. Etkili bir rolüm vardı. Eşime oldukça yardımcı oldum. Mesleğinden dolayı bir de benim kendi karakterimden dolayı hani ben genelde ailesine bağlı bir insandım o yüzden herhalde. Ev hanımıydı bir süre istifa ettirmiştim o zaman da aynı çalışınca da ayıydı tabi. Doğuya çıkmıştı tayini herkes ordan kaçmaya çalışırken ben tam tersi bir göç olacaktı. Çocuklarda çok küçüktü ben işe gideceğim o işe gidecek çocuklara bakıcı zor şartlar falan diye düşünüyordum. Küçükken bebeklikten itibaren her türlü yardım etmeye çalıştım. Bebekken banyosunu eşimle birlikte yaptırdığımız oldu ama genelde o tip şeyleri eşim yaptı banyo altını temizleme falan. Yaptıysam da çok azdır. O ilk bebeklikte annede idi ama onun dışında sürekli bakma kucağa alma gezme falan o şeylerde çok yaptım gece uyurken ilk ağladığında falan karyolasını ben sallıyordum annesi de yoruluyor diye. Fiziksel bakım beslenme örneğin yemek yedirme falan ben de yedirdim ama ağırlık olarak annede.

B1: Çocukların bakımındaki rolüm yüzde 30-40 civarındadır yaptım tabi yapmadım değil, kahvaltılarını hazırlarım mesela kızımın da oğlumun da banyolarında da tek yıkayamaz sonuçta yardımcı olmuşumdur ama ne kadar yapsak da tabi dediğim gibi benim rolüm anca yüzde otuzdur, kırktır onu geçmez, onlar daha çok eşime kalıyor eşime düşüyor. Ona daha uygun geliyor.

B2: Çocukların bakımındaki rolüm süper babayım (gülüyor). Çocuklarımın bakımındaki rolüm cinsiyet farkı olmaksızın ana roldü. Hem anne hem babalık rolünü üstlendim. Eşimin bu konuda yetersiz olduğunu düşündüm. Aynı zamanda eşimin mesaisinin 8-5 olması münasebetiyle benim de öğretmen olmam zamanımın daha çok olması münasebetiyle ayrıca çocuklarımla ilgilenmenin bana verdiği haz nedeniyle çocuklarımın doğumundan şuan ki zamana kadar yüzde 90 ben ilgilendim. Onların kişiliklerinin oluşumunda temizlikleri bakımı yaşam tarzları okudukları kitaba kadar yol haritasını ben çizdim. Eşim lise mezunu, lise mezunu olduğu için birçok konuya vakıf değil sonuçta ben eğitim uzmanıyım öğretmenim. Çocuklar da eğitimle şekillenecek varlıklar ben eğitimci olduğum için onların şekillenmesi beni çok mutlu etti tarafımdan. Eşimin bu konuda bilgi sahibi

olmaması sadece annelik içgüdüleriyle çocuklara sahip çıkması büyütmesi annelik vasfını yerine getirdi.

B7: İlk doğduğu andan itibaren bebekken olay zaten annede. Eşim hemşire ama 1 yıl evde kaldı tamamen annede idi herşeyi çocuklarımın. Ondaki sonrasında bende katılmaya başladım işte zaten.

B8: Genelde annesi ilgilendi hep ev hanımı olduğu için. Küçükken biz de mesela uyumasına yardımcı olmuşuzdur. Banyolarını hep anneleri yaptırdı genelde ben ilgilenmedim ben hiç yapmadım desem yeridir. Büyüdükçe akılları erdikçe daha tabi babayla ilgili oluyorlar. Maça gidiyoruz boş zamanımız olduğu zaman. Kızlarla da tiyatro oluyor sinema oluyordu. Eşim çalışıyor olsaydı kim erken geldiyse eve o bakmak zorunda olurdu. Eşim çalışmadığı için bütün işler eşimdeydi. Ödevlerine genelde ben yardım ettim şimdiye kadar anladığım kadarıyla. Eşim bakımlarını ben ödevlerini yönlendirmesini ben yapıyordum. Büyük kız üniversite mezunu oğlan şimdi fen edebiyatta son sınıfta öğretmen olacak inşallah en küçük de Anadolu lisesini kazandı. Ben ilgilendim hep. Ben ticaret lisesi mezunuyum eşim ilkökul mezunu. O yüzden ben ilgilendim Ankara'da büyüdüm ben, ben biraz daha anlıyordum daha çok anladığım için ben ilgilendim. Yani yemesi temizliği annesindeydi.

B10: Yüzde 65 oranında eşim yükleniyor sorumluluğu yüzde 35 oranında da ben yükleniyorum. Eşimin olmadığı zamanlarda çocuğun altını ben değiştiriyorum, yine eşimin eksik olduğu ya da yetişemediği zamanlarda mamasını ben yapıp yedirebiliyorum. Ama özbakım konusunda anne bir numaradır yani yapabilme açısından da diyorum bunu o sorumluluğun üstlenilme oranı açısından da. O varken ben karışmıyorum.

B2 ve B8 numaralı görüşmeciler kadının eğitim yönünden yetersiz olması nedeniyle çocukların ders ve ödevleri ve mesleki yönlendirme konusunda kendinin etkin rolleri üzerinde durmakta, fiziksel bakım ve temizlik konusunda herhangi bir eğitime gereksinim duyulmaması ve içgüdüsel olarak yapılabildiği gerekçesiyle bu görevin annede olduğu ifade edilmektedir.

Görüşmecilerin ifadelerine genel olarak bakıldığında çocuğun tüm özbakım ihtiyaçlarının giderilmesi ile ilgili olarak annenin içgüdüsel olarak, fitraten bir yetisi olduğu vurgulandığı, babanın ise çocuğun sosyal ihtiyaçları ve sosyal çevresi ile ilgili ihtiyaçlarını karşıladığı ve ideal olanın da bu olduğunun

belirtildiği dikkati çekmektedir. Özbakım ihtiyacı ile duygusal ihtiyaçlarda annenin; sosyal kültürel, bilişsel ihtiyaç ve faaliyetlerde babanın rolünün ön plana çıkarılmaya çalışıldığı görülmektedir. Bu doğal gibi görünen işbölümünün, sosyalizasyon süreci sırasında toplumsal cinsiyet rollerinin kazandırılması sırasında öğretiliyor olması sebebi ile içselleştirildiği ve sorgulanma gereği duyulmadan devam ettirildiği görüşmelerden anlaşılmaktadır.

2.Maddi Kaynak Olarak Baba

Çocuk bakımında babanın en önemli rolünün bakım sürecinde ihtiyaç duyulan malzemelerin, materyallerin, giysi, besin vs. tedarik edilmesi olarak algılanmakta, çocuğun bakımına daha dolaylı bir katılımdan bahsedilmektedir. Anne, çocuk bakımının temel bakım verici ebeveyni olurken baba, sürecin sorunsuz işleyişini sağlayan anneye göre daha dışarıdaki ebeveyn olarak algılanmaktadır:

B4: Çocuklarımın en iyi doktorlara gitmesini, en iyi ürünleri kullanmasına dikkat ettim, o yönde çalıştım. Maddi konularda en iyisini almaya çalıştım. En iyi bezi, en iyi ıslak mendili, en iyi pişik kremi o tarz malzemeleri almada en iyilerini tercih ettim.

B9: Benim sadece bir babanın yapacağı görevleri yaptık yani o da şöyle söyleyeyim maddi anlamda ne gerekiyorsa sonuçta annesi ev hanımı olduğu için sonuçta çalışan bir birey olmadığı için annesi üstlendi o tüm diğer görevleri hani bakımı vs. uyutmak, yedirmek, temizlik vs o işlere ben pek bakmadım. Annesi baktı. Arada büyük kızım bakıyordu ders olaylarına da hatta küçük çocuğumun. Büyük küçüğe bakıyordu zaman zaman. İşte biz sadece akşam işten döndüğümüzde soruyorduk nasıl geçti neler yaptın gibi bir şeyler soruyorduk.

B3: Çocuğun bakımıyla anne ilgilenmeli ama yeri geliyor bize de iş düşüyor tabi o ayrı. Elbette ki bakıyorsun ama şimdi bizde şöyle bir kültür var yani ebeveyn olarak işte anne çocukların bakımını üstlenir baba da ne yapar dışardan gelecek ihtiyaçları karşılar. Bizde öyle bir kültür var dolayısıyla dediğim gibi doğal olarak çocuğuna bakması getirmesi götürmesi hepsi ona ait yani anneye aittir. Sen de baba olarak ne ihtiyaç varsa karşılamak üzere oradasındır maddi açıdan.

Görüşmecilerin ifadelerinde babanın ev dışı görevlerine atıfta bulunulduğu, çocuk bakım sürecinin asıl yürütücüsü olarak annenin işaret edildiği dikkati çekmektedir. Görüşülen babaların çocuk bakımına katılımlarının farklılık gösterdiği, bu farklılıkta birçok

etkenin söz konusu olduğu görülmektedir. Görüşmeci babaların çalışma saatleri, eşlerinin beklentisi, eşlerinin mesleği, çocuk sayısı, yetiştiği aile atmosferi gibi birçok faktör farklılık gösteriyor olmasına rağmen tek ortak nokta tüm babaların birincil görevlerinin maddi kaynak sağlamak, maddi konularda eşlerine ve çocuklarına eksiklik hissettirmemeye çalışmak olduğuna yapılan vurgu dikkat çekicidir. Pek çok etken müzakere edilir olsa da babanın maddi kaynak rolü müzakereye kapalı olarak algılanmakta, dolayısıyla erkek bu rolünü yerine getirerek üzerine düşen görevi tamamladığını düşünmektedir. Kadının çalışması, ikiz çocuklar, çok çocuk sayısı, aile desteğinin olmaması, bakıcı desteği sağlanamaması gibi durumlar erkeği kadına destek olmaya zorlamakta ve bu destek bir noktaya kadar kabul edilebilir karşılanmaktadır. Ancak temelde var olan kadın erkek görevleri ile ilgili algıların büyük ölçüde stabil kaldığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu noktada Segal'ın değişim ile ilgili fikrine değinmekte fayda var. Erkeklerin çocuk bakımı ve ev işleriyle ilgili değişimleri noktasındaki ikileme dikkat çeken Segal (1990: 63-64), tam anlamıyla değişmeyen şeylerin hiç değişmemiş olarak algılanması yanlışına düşülmemesi gerektiğini vurgu yapmaktadır. Bundan dolayı büyük ölçüde geleneksel babalığa öykünen yeni babalığın kat ettiği yol göz ardı edilmemeli, değişen ve değişmeyen noktalar dikkatle değerlendirilmelidir.

3.Otoriter Babadan Modern Babaya Doğru

Günümüzdeki babalık modellerinin baba ve çocuk arasındaki mesafeyi azaltmış olması olumlu bir ilerleme olarak algılanmakta ancak bu dengenin sağlanamaması durumunda babaya olan itaati, babanın otoritesini sarsabilecek bir yönü olduğu da belirtilmektedir. Her jenerasyon bir önceki jenerasyondan farklı bir yöntemi benimsemekte bu anlamda yeni babalık yaklaşımlarında öne çıkan en önemli bileşen baba çocuk iletişiminin güçlendirilmesi, artırılması olarak gözükmektedir. Yeni babalar çocuğun bakım ve eğitiminde hala anne kadar rol almasalar da çocuğa daha yakın bir noktada konumlanmakta, çocuğun dünyasında daha somut ve daha büyük bir alan kaplamaktadırlar. Babaların görevleri genellikle çocuklarla daha çok fiziksel aktivite, güreş, futbol gibi etkinliklerin yapılması, çocuğa erkeklik ideallerinin aktarımı, homososyal ortamlara hazırlık ve erkekler dünyasının tanıtımı niteliğindedir. Bu anlamda bugün yetişen kuşağın babalarla yoğun iletişimi dolayısıyla erkekler dünyasına daha hazır hale geldikleri ve bu dünyaya daha erken girecekleri düşünülmektedir.

Osmanlı döneminde çocuk yetiştirme idealleri çerçevesinde çocuğun ebeveynleri başta olmak üzere büyüklerine karşı mutlak bir itaat göstermeleri istenmekte, çocuğun utanma duygusunun gelişimi ve sessizliği terbiyeli olmalarıyla ilişkilendirilmektedir (Araz, 2017: 127). Babaya duyulan koşulsuz itaat ve saygı, bugün çocuk gelişim modelleri ile yerini daha demokratik ve modern bir müzakere alanına bırakmış, yalnızca babanın değil çocuğun da fikrini söyleyebildiği,

süreci yönlendirebileceği bir içeriğin gelişmesini sağlamış görünmektedir.

Boratav ve arkadaşlarının (2014: 306-307) yapmış olduğu çalışmada da bu çalışmadaki bulgulara paralel olarak katılımcılar “erkek aile reisliği” kavramını ön plana çıkarır şekilde babaların baskın şahsiyet olduğunu vurgulanmakta ve ilişkilerini tanımlarken de saygı, korku, mesafe, kısıtlama gibi anahtar kelimeleri kullanma eğiliminde oldukları görülmektedir. Ayrıca babaları ile ilişkilerinde duygusal yoksunluk ve karşı taraftan kaynaklanan hiyerarşik bir iletişim eksikliğine rağmen bunun çalışma koşulları, gelenekler, yoksulluk ya da toplumsal baskılardan kaynaklandığı yönünde mazeretler bulma noktasında güçlü bir eğilim ortaya çıkmaktadır.

B6: Benim babam öldü ben onu görmedim ama babamın yanında belki sağ olsaydı kızımı kucağıma alamazdım sevmezdim ayıp karşılır hoş olmaz yani diye ama şimdiki nesil öyle değil şimdi rahatlar bakıyorum da.

B1: Eski babalar evdeki otorite gibi geliyor bana. Ekonomik anlamda işte eve üstüne düşen görevi yerine getirip eve ekmek getiren, evin ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli maddi imkânı sağlayan, ama onun dışındaki bütün şeyler annede ihtiyaçlarının karşılanması falan. Ama günümüzde öyle değil. Evin tabi ki ekonomik ihtiyaçlarını da karşılayacaksın onun yanında çocuğunun eğitimini yakından birebir takip edeceksin duygusal ihtiyaçlarını karşılamak için yanında olacaksın. Ne bileyim oyun ihtiyacını eğlence ihtiyacını yani her anı her aşamasında ihtiyaçlarının her aşamasında yanında bulunacaksın. Ha ama eskiden olduğu gibi baba evde mutlak otorite falan şua n yok. Daha çok arkadaş gibi falan oluyoruz, o şey biraz kırıldı gibi geliyor bana. Ve bu genel anlamda iyi ama bazen böyle eskinin şeyini de aramıyor değil insan evet. Sevgi konusunda karşılıklı gösterebildiğimiz kadar gösteriyoruz şımarma falan evet onun handikabını yazıyoruz dezavantajını tepemize çıkıyorlar laf söz dinletme noktasında zorluklar problemler yaşıyoruz en sonunda işte çıldırıp iş tehditle iş yaptırmaya geliyor. O ölçüyü eğitimci olmamıza rağmen ayarlayamıyoruz.

B2: Benim babam da duygusal bir adamdı çocuklarına karşı düşkün bir adamdı. Ama tabi despot yönleri çok ağırdı. Mesela kızlara bu tavizi vermezdi. Kızlara böyle rahatlık vermezdi. Bacaklarını kırardı bir kız bir erkekle görüşsün mesela canına

okurdu mümkün mü yani korkusundan yapamazdı zaten. Anadolu otoritesi ataerkil bir yapı. Ne değişti eğitim okuduğun kitaplar. Bu üniversitenin verdiği eğitim değil yani bireysel kendi münferit okuduğum kitaplar bakıyorsun diyorsun ki aa bu ne güzel şu ne güzel falan filan işte. Geçen bir yerde izledim yaşlı bir amca. Kadını döveceksin diyor öyle elini koyup da sevmeyeceksin diyor, seni seviyorum denmez kadına diyor. İşte bunu dersin o kadın yoldan çıkar diyor, içinden seveceksin diyor ama dışından döveceksin bağracaksın diyor. Ortadoğu felsefesi bu. Cehalet felsefesi de diyebilirsin yani.

B4: Her jenerasyon bir sonraki jenerasyonda babasından anasından görmediği şeyleri kendi çocuklarına yapmak istiyor bu ekonomik de olabiliyor sosyal de olabiliyor. Tabi yetiştiğimiz tarz nispetinde çocuklarımıza davranışlarımız değişiyor bir sonraki jenerasyonda

B7: Eskiden bizim bölgede anne ve ya baba dedenin anneannenin yanında kucağına bile alamazmış. Babam anlatır söyler ayıp yani alamazsın bakamazsın sevemezsin ama bu şeyler aşıldı çok aşıldı. Babam mesela benimle o kadar vakit geçirmemiştir. Kucağına almamıştır sevgisini o kadar gösterememiştir. Biz çocuklarla daha içli dışlıyız da yeterli değil benle de bile daha resmi. Ben de de resmi şey var babadan gelen kalıntılar var bende de öyle tam istediğim şekilde büyütmemişimdir öyle sarmaş dolaş yapmamışumdur yani bir resmiyet var aramızda yine hala. Mesela kız bunu aşmaya çalışıyor sabahları çıkarken öpmeye çalışıyor öpüp gönderiyor ben onda bile kaçmaya çalışıyorum kıyı köşe kaçmaya çalışıyorum ama kız ister şeydir ilgiyi alakayı ister o.

B8: Babam benim rahmetli oldu ben askerdeyken kaybettim. Tanıdığım kadarıyla iyiydi bize karşı ama eski şartlarla şimdiki şartlar farklı olduğu için değişik şimdi insanlar. Bizim zamanımız çocukluk dönemimiz bile farklı şimdikilerden. Çok şanslı şimdikiler. Babam çok sert değildi ama saygı sevgi çerçevesinde davranırdık. Çocuklar şimdi çok rahat yetişiyorlar saygı ortada kalmıyor. Saygı kalmamış yani.

B3: Benim babam biraz daha despot bağran çağran otoriter bir babaydı. Hatta baba anneyi dahi kıskanırdı böyle caddede sokakta gezmesini bile. Benim baba öyleydi. Çok azametli bir babaydı ama

şimdi öyle bir ortam yok yani. Biz oradan bir şey kaptık yani bunun yanlış olduğunu ailede bağırma şiddet midde ben biraz daha mülayim derler ya o seviyedeyim çok esnek davranırım çocuklarıma. Yanlış yani babamınki de yanlıştı bazen aile içi kavgalar olurdu o taraftan gözlemlediğimizde hâlbuki fazla kültürlü olmadığından basit şeylerden kavga çıkarırdı. Günümüzde biz öyle şey yapmıyoruz yani oradaki yanlışları gördüğümüzden biraz daha esnek davranıyoruz görmeden geliyoruz bazı şeyleri. Eski babalarda çocuklara karşı aşırı bir sevgi yoktu benim bildiğim kadarıyla. Benim babamın açıkçası uykumuzda sevdiğini de hatırlamıyorum kim nasıl hatırlıyor bilmiyorum da. Eskiden dedeme gidecek olursam dedem de evlatların karşı öyleymiş aşırı evlatlarına karşı otoriter baskıcı. Baba bize devretti o baskıyı da babadan gördük o baskıyı dedik bizde çocuklarımıza karşı böyle olmayalım dedik yani.

Görüşmecilerin kendi babalıkları ile babalarının babalığını kıyaslarken otorite, saygı ve itaat konusunda babalarından farklılaştıkları ve onlara göre geride kaldıklarına vurgu yaptıkları dikkati çekmektedir. Yeni babalık modelleri ile birlikte babanın koşulsuz otoritesi daha esnek bir zemine taşınmakta, babanın çocuğa yaklaşması ölçüsünce bu otorite daha olağan sınırlar içerisinde kalmakta ve yaşanmaktadır. Babanın birinci görevinin maddi kaynak sağlamak ve koşulsuz otorite olduğu geleneksel babalık, değişen birçok dinamik doğrultusunda mevcut statüsünü büyük ölçüde muhafaza etmekle birlikte yeni modüllerle de eklenmiş görünmektedir. Baba ve çocuk arasındaki açığı küçüldükçe erkekliğin otorite, disiplin, kontrol, itaat gibi bileşenlerinde irtifa kaybı yaşandığı ifade edilmektedir.

Baba modelinin eksikliği ve bu nedenle benimsenen parçalı yaklaşım bir mentor olarak tek kişiyi modellemekten ziyade pek çok babanın arzu edilen davranışlarının ebeveynlik rolüne eklenmesi şeklinde gerçekleşmekte, diğer babaları gözlemleyerek oluşan iyi babalık davranışı için istenen beceri ya da teknikler babalıkla ilgili repertuara eklenmekte ancak bu süreç kasıtlı ve etkileşimli bir arayıştan ziyade sessiz bir kendini kaptırmayla karakterize edilmektedir. Bu açıdan bakıldığında babalığı öğrenmek rafların önünde durarak sepete eklenecek ürünleri dikkatli şekilde seçen bir tüketici olmak gibi (Daly, 1993: 522-523) şeklinde tanımlanmaktadır.

Özel alanda eril suskunluğu bir erkeklik stratejisi olarak ele alan Barutçu'a (2015: 142) göre; suskunluk sessizlikten farklı olarak bilinçli yapılan eril bir davranıştır ve güçlü tarafın uyguladığı bir stratejidir. Ek olarak erkeğin ev içerisinde gücünü sürdürmek ve

güçlendirmek için kullandığı, ev ile sorunlu ilişkilerinin üstesinden gelmek için bir araç olarak kullandığı ve kadınsılaştırma tehdidi yaşamadan ve erkeklığe zarar vermeden mekânsal ilişki kurabilmek için önemli bir araçtır. Nitekim eril suskunluk; bir "cezalandırma stratejisi", "üstesinden gelme stratejisi" ya da "babalık stratejisi" olarak işleyebilir (Barutçu, 2015: 138-139). Görüşmecilerin kendi babaları ile olan iletişimsizlikleri bu anlamda eril suskunluk kavramı ile ilişkilendirilebilir gibi görünmektedir. Baba evdeki otoritesini kurmak ve sağlamlaştırmak aynı zamanda evin kadını doğası ile arasına mesafe koymak istemekte ve eril suskunluk baba tarafından kadın ve çocuklara yönelik olarak uygulanan bir erkeklik ve babalık stratejisi olarak çalışmaktadır.

4.Yeni Babalık

Görüşmeciler günümüzdeki babalık modellerine mesafeli yaklaşmakta, kendi ailelerinden, babalarından görmeye alışık olmadıkları bu "yeni babalık" bir anlamda "kılıbıklık" olarak değerlendirmektedirler. Anneye ait olduğu düşünülen sorumluluklara erkeğin dahil, bir alan ihlali olarak algılanmakta, erkek için uygun davranışlar olmadığı kanısı yaygın olarak paylaşılmaktadır:

B4: Günümüzde babalar bebek arabası da sürüyor ana kucağında gezdiriyor görüyorum şahsım adına ana kucağında ben taşımam ama bebek arabasında taşırım. Kucağında yine taşırım ama o tarz aksesuarlar takıp da gezmem yani (gölüyor).

B9: Şimdiki babalar yapmasınlar diyorum ben sevgi bambaşka bir şeyde evladını seveceksin bağrına basacan ama bazı babalar da çok abartıyor ya harbiden abartıyor ya hani böyle mesela ne bileyim mesela eşiyile geziyorlar babanın kucağında çocuk ben görüyorum küçük kızımın yanına gittiğimizde yani yine keza benim kız diyor eşine ya işte çocuğun altını bir değiştiriver falan o da kalkıyor değiştiriyor bu tarz bize garip geliyor yani. Eskiden daha ataerkildi hani babalar falan biz öyle bir ortam görmedik yani. Bana garip geliyor yani. Saygı sevgi elbette olmalı çocuğuna sevgiyle bağlanmak o ayrı bir şeyde fakat o işler garip.

B11: Ya etrafta görüyorum da yani adam almış ula be adam yani bilmiyorum hakikaten garip geliyor size nasıl geliyor bilmiyorum da bir bayana nasıl geliyor size normal mi geliyor. Evlendiniz eşiniz aldı çocuğu babanızın yanına gitti baban ne der? Ula nerden buldu bu kılıbığı derler demi bizimkiler öyle derler hemen yapıştırma yapıyorlar yani. Baba böyle

daha katı gözüküyor öyle geliyor bana. Ondan garip geliyor herhalde.

B5: Günümüzdeki babalık benim mantığıma çok uymuyor işte ana kucağına alıyorlar gezdiriyorlar falan ya. Hiç yapmadım ha şeyi sürdürdüm bebek arabasını sürdürdüm niye sürdürdüm eşimin elinde bir yük varsa ben sürmüşümdür ya da yokuş çıkıyorsak ben sürmüşümdür. Güç gerektirdiğinde yani onun dışında ya garipsenir. Belki, babamda görsem yapardım bilmiyorum onda hiç görmedim. Hatta babam mesela bazen yaptığı zaman garipsiyorum, torunlarına yapıyordu mesela. O bebek arabasını bir gün pikniğe gitmiştik ben orda farklı şeyler yapıyordum baktım benim oğlan yok sürüyor acayip geldi çünkü daha önce görmedik yani biz. Normal mi normal bir babanın bebek arabasını sürmesi normal. Ama öyle yetişmediğimiz için.

Babaların çocuk bakımı ve ya diğer geleneksel kadın görevlerine katılımları incelenirken gözden kaçırılmaması gereken makro-ekonomik koşulları ve ekonomik dalgalanmaları işaret eden Connell ve Casper (1998: 248-249), babaların çocuk bakımındaki uzun süreli artışın tek seferlik ya da kısa süreli ekonomik karışıklıktan değil bilinç artırıcı kaynaklardan kaynaklanması gerektiğinin altını çizmektedir.

5.Kız Anneye Oğlan Babaya Yakın

Cinsiyet, görüşmecilerin çocuk bakımı ve eğitimine katılımlarını önemli ölçüde etkileyen, belirleyen bir faktör olarak çalışmaya yansımaktadır. Bebeklik döneminde kız ve erkek çocuğa yönelik bir ayrım güdülmemesine karşın özellikle ilk çocukluk ve ergenlik dönemi itibarıyla babaların kız çocukları ile ilgili birçok konuyu annelere devrettikleri görülmektedir. Bu devreşte mahremiyet, en güçlü gerekçe olarak görülmektedir. Mahremiyete ek olarak kadın ve erkek rollerinin benimsenmesi ile ilgili olarak kız çocukların annelere daha yakın olması gerektiği inancı ağırlık kazanmaktadır. Erkek çocukların babalarını rol model alması, babaların da erkek çocukları ile daha çok aktivite yapmaları, erkek ve kız çocuklarla iletişimde farklılıklar yaşanmasında önemli bir etken olabilmektedir:

B2: Erkek çocuğumuzun bakımına gelirsek bunların banyo temizlik kişisel bakım tuvalet alışkanlıklarına kadar kendim verdim. Şu anda da zaten dediğim gibi üniversitede öğrenci. Bunların maddi ihtiyaçlarını karşılıyoruz sonuçta uzakta bir şehirde. Küçükken okul dönemine kadar ilkokul dönemine kadar her ikisini de ben banyosunu yaptırırdım. İlkokul başladıktan sonra atık bireyselleştirmeye başladım yani özel insanlar oldu özel bölgeleri oldu, özellikleri oldu. Kızı anneye devrettim oğlanla

yine biz beraber takıldık. Bebekken ben altlarını değiştiriyordum bu oran yüzde 60'a 40'dır eşimle paylaştığımda. Yüzde 60 benimdir yüzde 40 eşimindir. Ben daha çok meşgul olduğum için. Kızımın oğlum arasında geçirdiğim zaman konusunda tabi kızın yetişkin olması özellikle 18den sonra üniversite çağı lise son dönemleri bu dönemde annesine yönelttiğim konular olmuştur çünkü özel şeyleri vardır bir babayla paylaşmaması gereken o nedenle annesine yönelttiğim konular olmuştur. Erkek çocuk da tabi bana daha meyil gösteriyor neden çünkü babasıyla paylaşabileceği annesinden saklayacağı utandığı şeyler olabiliyor. İkisi arasında zaman ve içerik konusunda ayrıştığı noktalar elbette ki var. Cinsiyet farklılığından kaynaklı mesela bir kız çocuğunun kızın regl dönem oluyor. Bunu babayla paylaşır mı bunu gider anneye paylaşması lazım işte alacağı ne bileyim kadın bezidir bilmem nedir bunu gider anneye söyler. Ha bana söylediği oluyor baba marketten gelirken bana bir orkid al bilmem ne yap dediği oluyor ama bu oran olarak anneye daha fazladır. Karşı cinsle ilgili işte genç olduktan sonra ikisinin de tabi doğal olarak yönelimleri söz konusu, kız biraz daha çekingen davranıyor.

B1: Bebeklikte yaptık ettik tabi ama 5 yaşından sonra daha çok duşunu banyosunu annesiyle falan annesi yıkar tabi. Sanki özellikle kızımın bunu hissediyorum. Yani duygusal anlamda uzaklaşma değil kesinlikle yani iş hayatı biraz da iki çocuğun etkisi büyüdükçe anneye geçiyö sanki kızın herşeyi.

B5: Kızınkiyle annesi oğlumun banyosuyla da ben ilgileniyorum. Belli bi döneme kadar eşim bakıyordu daha sonra biraz büyümeye başlayınca banyosuna ben bakmaya başladım oğlanın. 7-8 belki 9 yaşlarından sonra hemen hemen ben bakmaya başladım. Bir iki sefer baktım sonra kendisi zaten kendini idare etmeye başladı.

B6: Baba biraz daha erkek çocuğu her an için el atında gezdirmeye efendim her işi konuşmayı meclisi okula onunla baba daha fazla ilgileniyor. Giyimiyle kuşamıyla bir topluma kazandırma için ama anne de bu defa ne yapıyor kız çocuğuna fazla önem veriyor çünkü o biraz daha anneye dertleşme yönünde biraz daha yakın oluyor. Çocuk ergenlik çağına girince örf

adet geleneklerimizi hepsini öğretiriz. Bir oğul bir babanın yanında asla sigara içmez. Ben içmedim biraderlerimin yanında, benim oğlum sigara içiyordu o da dahi benim yanımda içmez. Saygıdan örf adet geleneğinden dolayı. Ama bizde ne var köyümüzde Artvin yöresinde döner kebab var. Döner kebabı yerken 7 yaşında 5 yaşındayken kolundan tutarız 20 yaşında dahi olsa haydi oğlum kebab yemeye gidelim, benim yanımda o açıp kebab parasını veremez. Biz baba oğul kahveye gidersek mesela oturur çayımızı içeriz ama aynı kahvede bir baba oğul oyun oynayamaz. Mesela namaza gidiyoruz camiye teraviye gidiyorken haydi oğlum beraber gidelim beraber gider geliriz. Yani bizim örf adetlerimiz onlar. Arada bir sınır var babayla oğul arasında bir küçüklük bir büyüklük bir sevgi saygı hürmet var fark var.

B7: Erkek çocukla kız çocuğun bakımı bebekken fark etmiyor da yaş ilerleyince evet. Erkeklerde daha fazla oluyor sana görev daha fazla düşüyor. Kız anneye işlerini halletmeye çalışıyor. Banyo hususu mesela erkek çocuk babayla kız çocuk da anneye. Berbere götürme mesela o da banyo gibi babadadır. Kız çocuğun bakımıyla temizlenmesiyle ilgilenmesi gereken ebeveyn anne olması lazım.

Erkeklik ve çocuk bakımı arasında ancak geleneksel babalık rollerindeki kırılmalarla daha yakın bir ilişki kurulabilmiş, bir baba için söz konusu olan özellikle erkek değil kız çocuğu olduğunda bu ilgi çoğu zaman daha sorunlu ve mesafeli olmuştur (Barutçu, 2015: 139). Görüşmeciler kız çocukları ile ilgili olarak daha çok sevgi bağına atıfta bulunurken erkek çocukları ile ilgili olarak mesuliyet odaklı açıklamalarda buldukları dikkati çekmektedir. Kız çocuklarının anneyi erkeklerin ise babayı rol model alacak olmalarına gönderme yapılarak erkek çocukların gelecek yaşamlarına hazırlanmalarındaki etkin rolleri ön plana çıkarılmıştır.

6. Mekânsal Ayrışma

Erkek çocuklarla geçirilen vaktin yapılandırılmasında erkeğe kazandırılması gereken davranışlarla ilgili olarak futbol, güreş, mangal, tamir, gezi gibi etkinlikler dile getirilirken ve bu konuda çok farklı farklı örnekler ortaya konulurken, kız çocuklarla ilgili olarak daha çok saklambaç, minik oyuncaklar, istop, sohbet, kitap okuma gibi etkinliklerden bahsedilmesi, erkek ve kız çocuklara ayrılan vaktin niteliğine ek olarak mekânsal bir ayrışmanın olduğunu da gözler önüne sermektedir. Erkek çocuklarla daha çok dış mekânlarda gerçekleştirilen faaliyetler ağırlık kazanırken, kız çocuklarla gerçekleştirilen faaliyetlerin

iç mekânlara ev içi alana yönelik olduğu dikkati çekmektedir:

B6 : Oğlanla güreştim 18 yaşına kadar evin içerisinde ama kızlarla da evde otururum sohbet ederim hiç kalplerini kırmak istemem biraz sınırlı tipim ama işte ne yapak. Şimdi oğlanla kız arasında çok değişiklik oluyor tabii. Erkek çocuk biraz daha hayatla mücadelesi fazla. Emsalleriyle karşılaşıyor güreş olsun efendim herhangi bir hareket olsun daha çevik olması lazım. Becerikli olması lazım. Yarı evlenip bir yuva kurduğunda efendim çivi çakmasını bir işi yapmasını bilmesi lazım onu babasından görmesi lazım küçükken. Büyük zamanında kart zamanında ne yapacak 20 yaşındaki adama bir şey öğretemezsin. Ben şimdi oğlan çocukla beraber arı kovanı yaptığım zaman onun da testeresi keseri elinde o da benim yanımdaydı. Çünkü hayatın şartlarını oradan öğrenmesi lazım. Şimdi bir gün arı kovanı yaptık efendim dışarıya çıktık ertesi gün o ne yapmış biliyor musun aynı odunluğa giriyor arı kovanlarını yapıyorken efendim odunluğa bile yakmıştı. Ne çektik söndürene kadar.

B3: ..ama oyunlar dersiniz toplumsal cinsiyetle alakalı olarak farklılıklar oldu. Oğlanla en çok güreştik mesela. Biz çocukken çok güreşirdik top çok oynadık. Kızla daha çok bebekler ayıcıklar falan o tip şeyler oynadık ama oyun çağında oldukları için elimden geldiğince ikisiyle de oynadık. Anne baba memursun farlı yerlerdesin akraba da olmayınca çocuklarla daha çok alakadar olman gerekiyor. Oğlana işte erkek rollerini verdim mesela silahtır arabadır oyuncaklardır veya oğlanı işte gittiğim arkadaş ortamlarına daha çok götürmeye de çalıştım. Kızı da götürdüm kızları varsa gittiğim yerin ama çocukları yoksa da oğlanı götürürdüm orada erkekler arasındaki rolleri öğrensin gibi. Erkek kız rollerini vermeye çalıştım çünkü bizim zamanımızda vardı bu ataerki yapıda vardı arım kızlar hep ikinci plana atılırdı. Ritüellerimiz de vardı baba kız baba oğul yemeklerimiz birde aile günümüz ama ergenlik dönemlerine girince artık aileyle çok vakit geçirmekten yana olmuyorlar. Akranlarına eğildikleri için. Benimle vakit geçirdiğinde benimle gidip bir esnafın önünde oturmak işte herhangi bir kafede kahvehanede oturmak olabilir oturmuşluğumuz vardır.

B1: Erkek çocuk çok fazla yoruyor. Daha sert hareketler. Hani herkes tabiatına uygun mu davranıyor desem. Kızla minişlerimiz vardı onlarla falan oynardık, resim falan yapardık işte kutu oyunlarımız falan var onlardan seçer oynardık. Oğlanla daha doğrusu yaşı itibarıyla oyun falan pek oynayamıyoruz. Daha çok sağa sola tırmanma yuvarlanma, tencereleri tavaları dağıtma oyuncaklarını dağıtma daha çok kırma dökme yıkma üzerine. Dışarıda gezmeyi falan çok seviyor öyle oyuncaklarla çok alakası yok. Etkinlik yapmaya çalışsak da çok orali oluyor.

B9: Valla çocukların küçüklüklerinde o dönemlerde tek maaşlı olduğumuz için biraz daha sosyalleşmemiz az oluyordu sinemamız tiyatromuz vs. bu durumda da sadece evde aile nasıl davranıyorsa çocuğumuzla bazen erkek çocuğumuza güreş tutardık hani onunla arada bir ahaa beni yendi falan filan böyle bir şey yapardık. Ama kız çocuğumuzla da elbette o da öyle bi sadece sevgi babında aferin şöyle yapmışsın böyle yapmışsın gibi yapardık öyle bir oyun moyun ortamına girmedik. Bebek falan alıyordum onlara ama annesi bir de iki kız kardeş ya onlar birlikte o işi götürüyordu oynuyordu. Ben öyle çok fazla üstlenmedim çocuklarımızın bakımını şeyiydi gibi. Bazen zaman zaman annesi benim kayınvalidem hasta olurdu onun yanına giderdi bizim hanım. Çocuklar bize kalırdı mütemediyen o zaman o işi ben üstleniyordum. O zaman kahvaltılarını hazırlardım yemeklerini yapardım falan filan (gülüyor) hani bir gürk düşün cücelerini düşün onları topluyordum böyle haydin gelin bak yemek hazır sofraya hazır çocuklar ufak tabi bazen iş paylaşımı da yapıyordum ecik yaşları büyüdükçe. Hani diyordum sen bulaşıkları yıka sen de evi temizle. Ama oğlumuzla bir şey demiyorduk o biraz daha hani pek fazla alıştırmak istemedim oğlan çocuğumu kızlar yapıyordu. Oğlan yapmasın diye bilakis annem baba küçüklüğümde bu işleri çok yaptırıldığı için işte aferin oğlum bak ne güzel ütü yapıyor evi süpürüyor derdi evi süpürdüm ya dedim bari çocuklar alışmasın diye tamam ben günlük yaşamda iyiyim ama pek fazla alışkın olsun istemiyorum oğlum böyle işlere. İşte mutfak işlerine vs. eşi olacak zamanla bak sen ne kadar güzel yemek pişiriyorsun evi temizliyorsun artık bu sefer de o yüklenecek bu işleri. O yüzden pek fazla yapmasını istemedim o işleri tabi

B10: Daha çok çocuğun oyun ihtiyacını ve gezme, dışarıda gezme ihtiyacını ben karşılıyorum. Ama diğer türlü yemesiydi içmesiydi işte altının temizlenmesiydi genelde annesi karşılıyor. Öz bakım becerileri annesi tarafından sosyal çevresi benim tarafımdan sağlanıyor. Kısaca böyle diyebiliriz aslında. Oyun derken de çocuğu sosyal hayata hazırlamak, toplumsal hayata kazandırmak olabilir. Ha bunu nasıl yapıyor oyunla yapıyor. Mesela dışarı çıkıyorsun gezdiriyorsun falan buralarda çocuğu biraz daha sosyal yaşama hazırlıyorsun.

Osmanlıya ait çocukluğun izini süren araştırmalarda şer'îye sicilleri erkek ve kız çocuk arasındaki mekânsal ayrışmayı destekleyecek veriler ortaya konularak kızların sessizliği ve evin sınırları içerisindeki portrelerine karşın, erkeklerin dışadönüklüğü ve "dış dünya"daki varlığına ilişkin güçlü delillerin gösterildiği dikkati çekmektedir. Çocuk eğitiminde benimsenen yaklaşımların kızları ev içi alana, erkekleri ise dışadönük ve dış dünyaya yönelik yetiştirilmelerini destekleyen bulgular ortaya koydukları da bilinmektedir (Araz, 2017: 82). Görüşülen babaların da erkek ve kız çocuklarıyla geçirdikleri vakitlerde buldukları faaliyetler erkek ve kız çocuklarının yetiştirilmesinde aynı yaklaşımların geçerliliğini sürdürüyor olduğuna işaret etmektedir.

Baba, bedensel varlığı ile erkek çocuğun gelişimine önemli katkılar sağlamaktadır. Özellikle erkek çocukla fiziksel oyunlar, dögüşler, itişme, kakışma yoluyla babanın bedenine, gücüne, kokusuna edilen temas çocuğun erkek kimliği, cinselliği ve öz bedeniyle barışıklığı için atılmış tohumlar (Navaro, 2000: 155) şeklinde tanımlanmaktadır. Babanın bu görevleri yerine getirmemesi, çocukta önemli eksikliklerin oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Bir babanın çocuklarına karşı ayırdığı vaktin yapılandırılmasında cinsiyet rollerine dair izlerin oldukça belirgin olduğu görülmektedir. B6 numaralı görüşmecinin bahsetmiş olduğu gibi "erkeğin gelecekteki mücadelesine" hazırlığı için kız çocuğundan çok daha farklı bir eğitim ve yetiştirme sürecine ihtiyacı olduğuna inanılması ve bu yönde etkinliklerde bulunulması, sürecin devamlılığında etkili olmaktadır. Erkeğin güçlü ve dayanıklı olması gerektiğine olan inanç, daha sert fiziksel aktivitelerle desteklenmekte, kız çocuklarla geçirilen vaktin daha pasif ve annelik rollerinin kazandırılmasına yönelik oyun ve oyuncaklarla desteklendiği anlaşılmaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Annelik, babalık ve yeni babalık kavramları toplumun erkeklik ve kadınlık idealleri temelinde kurulmakta, anneliğin ve babalığın sınırları patriyarkal iklimin sert rüzgârları eşliğinde çizilmektedir. Toplumsal yapının devingenliği kadınlık, erkeklik ve yeni babalığın esaslarını belli ölçülerde değişime zorlamakta, erkeklik

idealleri esnediği ölçüde babalık da peyderpey yeni görünümüne dönüşmektedir. Yeni babalığı oluşturan modüller, toplumsal yapının devinim seyrine ve istikametine yön veren esaslarca düzenlenmekte, geleneksel babalıktan günümüzdeki babalığa devreden değerler dizisi içerisinde yükselen ve alçalan birimler son kertede yeni babalığı inşa etmektedir.

Çocuğa daha yakın halkanın anne olduğu kabul edilmektedir. Babalar her ikisini de çevreleyen daha dıştaki halka olarak kendilerini tanımlamaktadırlar. Çocuğun ihtiyaçları için anne, anne ve çocuğun gereksinim duyduğu her şey için ise baba ön plana çıkmaktadır. Çocuğun bakımına anne doğrudan, direkt baba ise dolaylı olarak dâhil olmaktadır. “Çocuğun dilinden anlamak” anneye atfedilmiş görevler arasındadır. Baba, annenin direktifleri doğrultusunda ne yapacağını öğrenmekte, annenin yönlendirmesine ve rehberliğine gereksinim duyulmaktadır. Çocukla olan “doğal” bağı nedeniyle kadının içgüdüsel olarak nasıl davranacağını bildiği kabul edilmekte, erkeğin bu konudaki eksik yetisi onu ikincil ebeveyn olmayı kabullenmeye itmektedir. “*Yapsam da onun gibi yapmam zaten*” gibi ifadeler bu işlerin asli değil yedek, doğal değil yapay bir görev ve bir zorunluluk hali olduğuna işaret etmektedir. Çocuğun fiziksel bakımında sorumlu ebeveyn anne, sosyal bilişsel gelişiminden sorumlu ebeveyn olarak ise baba ön plana çıkmaktadır. Yaşla birlikte erkek çocuk ile baba birlikteliği artan bir grafik çizerken, kız çocuk ile baba ilişkisi azalan bir grafik çiziyor görünmektedir. Evdeki simgesel baba, artık ev içerisinde daha görünür olmuştur denilebilir. Ancak bu görüntü halâ annenin evdeki varlığına denk bir görüntü değildir.

Kadın ve erkeğin anne ve baba olarak evdeki rolleri B11 numaralı görüşmeci tarafından tesbih ve imame benzetmesi ile ortaya konmaktadır. “*İslami görüşe göre de aile tesbihe benzer. Erkek imamedir, kadın ip. Derleyen toplayan kadındır, çocuklar da boncuk. İp dağılırsa her şey bozulur ama imame olmazsa o ip de kalmaz zaten*”. Bu benzetme ile roller, erkekten ve kadından beklenenler ve ev içerisindeki hiyerarşi anlatılmakta, kadın ev içi rollerle çocuklara yaklaştırılırken, erkek dışarıda konumlandırılmaktadır. Dini ve kültürel referanslarla erkeğin otoritesi vurgulanmakta, biyolojik atıflarla kadın çocuk bağı sağlanmaktadır.

Çocuk bakımı ve ev işleri bir kadın bakışı ve kadınsal incelik gerektirdiği, bu işlere yapılan dışil atıflarla erkeklerin bu alana uygun olmadığı mesajı verilmek istenmektedir. Erkeğin bu işleri yaptığında dahi erkeksi nitelikleri nedeniyle bir kadın gibi bu işleri yapamadığı vurgulanarak bu görevler için asli sorumlu olmadığı belirtilmektedir. Kadın doğası nedeniyle anne bir eğitime ihtiyaç duymaksızın çocuğunun özbakım ihtiyaçlarını karşılayabilmekte, bu nedenle bebeklik ve ilk çocuklukta anne ve çocuk ilişkisi derinleştirilmektedir. Buna karşılık baba çocuk bakımı ile ilgili olarak anneyi desteklemekten ibaret olan

görevini daha çok maddi boyutlarda tanımlamakta ve gerekli zorunlu hallerde “yardımcı” olarak sorumluluk üstlenmektedir.

Çocuk bakımı ve eğitiminde baba, annenin sunduğu özbakıma yönelik işlerden farklı olarak çocuğun bilişsel ve sosyal becerileri için katkı sunmakta, erkek ve kız çocukla olan paylaşımlar içerik ve zaman olarak da farklılaştırılmaktadır. Yaşın ilerlemesiyle çocukların hayatlarındaki katılımı artıran babanın erkek çocuğu ile iletişimi de kızdan farklılaşmaktadır. Erkek çocuk için rol model olacak babanın erkek çocuğuyla daha fazla vakit geçirmesi bu anlamda anlaşılabilir karşılanmaktadır.

Yeni babalık, kadının değişen konumuna erkeğin bir anlamda ayak uydurabilmesi için kendinde uyarladığı, uyarlamaya çalıştığı modüllerle ilgili görünmektedir. Geleneksel baba çocuğunu büyüklerinin yanında kucağına almayan, sevgisini göstermeyen, otoriter katı bir baba iken, yeni baba bebek arabasını süren ancak bunu güç gerektiren bir eylem olduğu için yaptığını ekleyen babadır. Çocuğun temizlenmesi, uyutulması ya da beslenmesinde rol almak yerine çocuğuyla oynayarak, onu gezdirerek geleneksel babalıktan ayrılmakta ve yeni babalığa terfi etmektedir. Bu anlamda yeni babalık, kadın ve erkek rollerinin eşitlendiği bir alan olmaktan çok erkeklik ve kadınlık rollerinin yeniden müzakere edildiği; farklı ve yeni bir dikotomik anlayışla yeniden kurgulandığı bir alan olarak belirmektedir. Geleneksel babalık ve yeni babalıkla ilgili dinamikler değişmekte ve fakat her iki tip babalık da aynı saiklerle yeniden şekillendirilmeye çalışılmaktadır.

Kaynakça

- Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV). (2017). Türkiye’de İlgili Babalık ve Belirleyicileri Ana Raporu (Türkiye’de Babalığı Anlamak Serisi I). <https://www.acev.org/wp-content/uploads/2018/01/BabalikArastirmasiAnaRapor.16.10.17.web.pdf> İndirilme Tarihi: 05.03.2024
- Adler, A. (1999). *Cinsiyetler arası işbirliği*, çev. Seçkin Selvi. İstanbul: Payel Yayınevi.
- Araz, Y. (2017). *16. yüzyıldan 19. yüzyıl başlarına Osmanlı toplumunda çocuk olmak*. 2.basım. İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Badinter, E. (1992). *Annelik sevgisi 17. yüzyıldan günümüze bir duygunun tarihi*, çev. Kamuran Çelik. İstanbul: Afa Yayıncılık
- Badinter, E. (1992). *Biri ötekidir kadınla erkek arasında yeni ilişki ya da androjin devrim*, çev. Şirin Tekeli. İstanbul: Afa Yayıncılık.
- Barutçu, A. (2015). Bir erkeklik stratejisi: özel alanda eril suskunluk. *Fe Dergi*, 7/1, 131-145.

- Bebel, A. (1966). *Kadın ve sosyalizm*. Ankara: Toplum Yayınevi
- Bell, H. R. (2003). *Erkek işi//kadın işi: Dünyanın en eski kültüründe cinsiyetin tinsel rolü*, çev. Meltem Erkmen. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Bolak-Boratav, H., Okman-Fişek, G. & Eslen-Ziya, H. (2014). Unpacking masculinities in the context of social change: Internal complexities of the identities of married men in Turkey. *Men and Masculinities*, 17(3), 299-324.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, f. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*, 28.baskı. Ankara:
- Casper, L.M & O'Connell, M. (1998). Work, income, the economy, and married fathers as child-care providers. *Demography*, 35 (2), 243-250.
- Creswell, J. W. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri. Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*, çev. Mesut Bütün ve Selçuk Beşir. 6.baskı. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Daly, K. (1993). Reshaping fatherhood: find the models, *Journal of Family Issues*. 14/4, 510-530.
- Dick, G. L. (2004). The fatherhood scale, *Research on Social Work Practise*, 14/2, 80-92.
- Dikeçligil, F. B (2017). *Ontolojiyi hatırlamak. Sosyolojide yöntem sorunu*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Doğan, İ. (2009). *Dünden bugüne Türk ailesi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Donovan, J. (2015). *Feminist Teori*, çev. Aksu Bora, Fevziye Sayılan, Meltem Ağduk Gevrek. 10.baskı. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ergun, D. (1995). *Sosyoloji ve tarih. Sosyolojide yöntem sorunu*. Ankara: İlke Yayınevi.
- Firestone, S. (1979). *Cinselliğin diyalektiği, kadın özgürlüğü davası*, çev. Yurdanur Salman. İstanbul: Payel Yayınları.
- Furrow, J. L. (1998). The ideal father: religious narratives and the role of fatherhood. *The Journal of Men's Studies*, 7/1, 17-32.
- Gregory, A. & Milner, S. (2011). What is "new" about fatherhood?: the social construction of fatherhood in France and the UK. *Men and Masculinities*, 14/5, 588-606.
- Kılıç, S. (2024). Babanın toplumsal cinsiyet merceğinden çocukluk algısı; Türkiye'de çocuk ve çocukluk. Doktora tezi. *Kırkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırkkale*.
- Kitab-ı Mukaddes*. (2020). Tekvin, Bab 1:22. İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları.
- Köşgeroğlu, N. (2010). *Toplumsal cinsiyet ekseninde kadın. Kalın duvar ince zar*. Ankara: Alter Yayıncılık.
- Kraemer, S. (1991). The origins of fatherhood: an ancient family process. *Family Process*, 30/4, 377-392.
- Kümbetoğlu, B (2020). *Niteliksel araştırmalarda analiz*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Kümbetoğlu, B(2021). *Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma*. 7. baskı. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Mill, J. S. (2019). *Kadınların köleleştirilmesi*, çev. Ahmet Özcan. 2.baskı. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Navaro, L. (2000). *Tapınağın öbür yüzü bağımlılık ve bağımlılık üzerine*. 4.baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Onur, B. (2005). *Türkiye'de çocukluğun tarihi*, 2. baskı. Ankara: İmge Yayıncılık.
- Ranson, G. (2001). Men at work change or no change- in the era of the "new father". *Men and Masculinities*, 4/1, 3-26.
- Rousseau, J. J. (2013). Emile ya da eğitim üzerin, çev. Y. Avunç. 4. Baskı. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Sancar, S. (2014). *Türk modernleşmesinin cinsiyeti. Erkekler devlet kurar, kadınlar aile kurar*. 3. Baskı. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sancar, S. (2016). *Erkeklik: imkânsız iktidar ailede, piyasada ve sokakta erkekler*. İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Segal, L. (1990). *Ağır çekim değişen erkeklikler değişen erkekler*, çev. Volkan Ersoy. İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Thoma, D. (2011). *Babalar modern bir kahramanlık hikayesi*, çev. Fikret Doğan. İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Türköne, M. (1995). *Eski Türk toplumunun cinsiyet kültürü*. Ankara: Ark Yayınları.
- Walby, S.(2016). *Patriyarka kuramı* (Çev. Hülya Osmanağaoğlu). Ankara: Dipnot Yayınları.
- Yıldırım, A & Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zeybekoğlu, Ö. (2013). Günümüzde erkeklerin gözünden babalık ve aile. *Mediterranean journal of Humanities*, 3/2: 297-328.

Extended Abstract

In this study, which evaluates the roles and responsibilities of fatherhood in the historical development process, in line with its intersection and relationship with patriarchy and modernity, fathers' participation in child care is evaluated on the basis of age and gender. Evaluations are made through qualitative analysis of face-to-face interviews with 11 fathers of both girls and boys living in Amasya province. The main purpose of the research is to obtain in-depth information about the quality and quantity of fathers' involvement in child care as a result of women's intense presence in working life. It is also desired to investigate how fathers evaluate the ongoing discussions around the concept of "new fatherhood" today and what effect age and gender factors have on fathers' participation in child care. Since it is believed that the elements of patriarchy and modernity, which directly affect fathers' participation in child care, the quality and rate of this participation, require comparison of the traditional father and the new father, it is tried to understand the effect of patriarchy and modernity on fathers' perceptions of child care. Socio-cultural developments on the patriarchal basis, which is the basic reference for fatherhood, turn the pointer of the traditional father on the paternity axis towards new fatherhood, and turn into an element of pressure that forces the transformation of the traditional father into a new father; In this sense, the father is forced to be revised with the contributions of modernity as the driving force. With the adaptation of fatherhood to the sociocultural changes in social life, a "new" fatherhood pattern emerges with the values "discarded" or "transferred" from the traditional father. In this study, where the phenomenological approach was adopted, the sample of the research consisted of 11 fathers who had both sons and daughters, and in this context, the criterion sampling method was used. The fathers interviewed were asked questions about traditional fatherhood, new fatherhood, child care and housework. They were also asked to compare their own fatherhood with their father's fatherhood, and they were asked to describe the similarities and differences between old fatherhood and new fatherhood. The concept of "new fatherhood" has been tried to be evaluated through the changing and transforming aspects of fatherhood, and the dynamics in this transformation have been discussed. However, in this study, where fathers' participation in child care is examined by age and gender, it is understood that traditional motherhood and fatherhood roles are largely preserved, and the roles added to the new father continue to meet traditional fatherhood expectations. The interviewees' increasing involvement in child care with age is based on the view that the baby's natural caregiver is the mother, and in accordance with modeling theories, it is understood that fathers tend to turn to their sons and feel more responsible for their upbringing. Although the changing and transforming dimensions of traditional fatherhood form the basis of

studies on new fatherhood, this ground still seems quite suitable for preserving and maintaining traditional elements, and new fatherhood does not completely turn away from traditional fatherhood.